

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Licealna knjižnica
Ljubljana
Strossmayerjeva ulica, II. dr. gimn.

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU“ ima s članom lažano naročnino. Za oglase in rešitve vseh vrst je o Din 2:50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

P. DOMAČIN:

Kaj je in kaj ni UJU?

(Iz Prekmurja.)

Ob vsaki priliki naglašamo, da je UJU nekaj nujno potrebnega in koristnega, ne le za učiteljstvo, še bolj za narod in državo. Seveda, ta trditve v polni meri tudi odgovarja, toda le takrat, če ne pride do splošne zmage načelo, da na dnevnem redu naših zborovanj nimajo mesta »po šoli in po stroki dišeče stvari«.

V pravilih UJU je izrečno povedano, da je stanovsko-strokovna organizacija. Žalibog, na istem mestu pogrešamo natančne omejitve stanovskega in strokovnega delokroga, še bolj povedano: ni povsem jasno povedano v pravilih, v kakšnem razmerju sta stanovski in strokovni del. In po mojem skromnem mnenju baš ta nejasnost spravi naše organizacije sicer vdane člane, na napačno pota.

Upam, v tem oziru soglašamo vsi, da je UJU nujna realna potreba; saj drugače bi živela ta organizacija življenje muhe enodnevnice. Mi pa vidimo njeno zdravo evolucijo in napredek. In če stavimo vprašanje, v čem je tista realna podlaga, katera takorekoč vzdržuje impozantno zgradbo UJU, potem bomo videli, da je troje mnenj. Eni bi rekli: strokovni interes; drugi bi trdili: stanovski interes. Še več bi pa bilo med nami takšnih, ki so mišljenja: stanovsko-strokovni interes je podlaga nastanku in evoluciji naše, od drugih stanov marsikaterikrat zavideane organizacije.

Na prvi pogled se vidi, da nas ne veže le stanovski interes, zlasti ne v onem navadnem tolmachenju, kadar se pravi — stanovski interes je doseči samo čim boljše gnotno stanje. Učiteljstvo raznih pokrajin živi v tako različnih socialnih in gospodarskih razmerah, da baš ta različnost gospodarskih in socialnih razmer ne bi dovolila sestave enotne učiteljske fronte in okrepitev organizacije, le na podlagi gesla: za enako delo enako plačilo! Še manj bi bilo v interesu naroda in države, da obstoja organizacija, ki ima namen okrepiti gnotno stanje samo enega dela duševnih delavcev. Sicer pa je tudi preteklost naše organizacije glasen protest proti takemu naziranjju.

Na etični podlagi stoji impozantna zgradba UJU in baš v tem je resničnost trditve, da je evolucija te organizacije v interesu naroda in države.

Čutimo vsi, da nam v današnji družbi ne pripada upoštevanje mesto, ki bi ga zaslužili po važnosti učiteljskega dela. Naš slab gnotni položaj je le jasno govoreč zunanji efekt tega defakto ob-

stoječega stanja. Živo čutimo naše slabosti in smo prepričani o tem, da mi, ne kot poedinci in tudi kot stan nismo krivi, da je naše delo kvalitativno in kvantitativno manj vredno — nego bi moglo in moralo biti. Čutimo vsi, da je naša splošna, zlasti pa strokovna izobrazba nezadostna in vidimo tudi sile, ki delujejo na tem, naj se to stanje revolucionarno ne izpremeni. Moramo se pa tudi zavedati resnice: da nam le lastno delo pripomore do zmage in odpora proti tem našim škodljivcem! Toliko časa, dokler ne izboljšamo kvalitativno in kvantitativno vrednosti učiteljskega dela, ni upati na porast etičnega in materialnega plačila. Borba se vodi na široki fronti, toda cilj ji je le eden: **usposobitev jugoslovanskega učitelja za čim boljše šolsko in izvenšolsko delo!**

Zlasti šolsko delo bodi mojstersko! Pri šolskem delu se moremo otresti zastarelih »metodiških ocal«!

Torej: nikar se ne branimo tem, ki dišijo po izpopolnitvi naše stroke, ker sicer s tem zanikamo, da ima borba UJU etično podlago in tajimo bistvo učiteljskega dela.

Imejmo vedno pred očmi, da je naša organizacija udruženje, ki hoče uresničiti neki etični, narodu in državi koristen ideal! Bodimo edini vsi v tem, da je pot do zmage naših idealov jasno začrtana: samoizobrazba, nadaljnja izobrazba s pomočjo kulturnega in gnotnega kapitala organizacije, to je strokovna poteza UJU, ki ji daje močan, etično nacionalen pravec! In to delo se vrši v nekem obrambnem okviru, v okviru, ki kaže stanovski značaj učiteljske organizacije.

Zato pa ne verujem, da nimajo mesta teme na dnevnem redu naših zborovanj, če so izrazito šolske narave. Baš tega potrebujemo, da dvignemo in utrdimo etični in nacionalni temelj naše organizacije, ker zavedati se moramo vsikdar, da smo sograditelji jugoslovanske nacije in naše nacionalne mlade države!

Vestnik meščanskih šol.

—c Šolski voditelj — ali šolski upravitelj. V novejši dobi je postal naziv šolski upravitelj, oziroma učitelj upravitelj pri nas popularen in tudi šolska oblast se ga je prvič uradno poslužila pri zadnjem razpisu učiteljskih mest pod šte. 6210, prosv. odd., to se pravi razširila je v Srbiji običajen naziv tudi pri nas, dasi to ni v skladu z našimi še veljavnimi zakonskimi določili § 12. drž. šol. zak. iz leta 1869. in 104. šolskega in učnega reda iz leta 1905. — Pa ne zaradi tega, saj je tudi treba, da se marsikaj postavi

na enotno podlago, zato imajo tudi razni osnutki šolskega zakona tudi naziv »upravitelj« za dosedanega »šolski voditelj«. Marsikomu se utegne to dopasti, drugemu niti na um ne pride, da bi se spodtkal nad sličnimi »malenkostmi«, zopet drugi pa to hotoma uvaža. — Vprašanje pa je vsekakor aktualno in nikakor ne premalenkostno: ali je učitelj upravitelj identičen izraz za »šolskega voditelja« oziroma če ni, v čem in zakaj bi bil umestnejši. — Po še veljavnih zak. določilih in raznih oblastnih odredbah je šolski voditelj neposreden šef in predstojnik ostalega učiteljstva. On je v prvi vrsti odgovoren za ves pokret na šoli — no, saj je to tudi kak upravitelj za svoj urad — pa ne samo to, učitelj-voditelj je vodja vsega ped. didakt. gibanja ter mu pritiče vsled raznih odredb in zakonskih določil vpliv na ostalo učiteljstvo § 133., 134. e šolskega in učnega reda leta 1905. Fink, zbirka I. 49. To pa ni več funkcija »upravitelja«, temveč »voditelja«. Pač lahko govorimo o upravitelju pri davkarji, pošti, železnici itd., kjer se oziramo na zgolj tehnično upravo, pri šoli je stvar povsem druga. Avstrijski zakonodajalec je to dobro ločil. No, pa kaj, oglasi se jih sto: ta nam županil ne bo! — mi hočemo le upravitelja, ki nam bo samo »županil« in nič več — tako nekako je slišati mnogokrat zlasti pri debatah o esnutkih bodočega šolskega zakona. — Jaz, pa ne samo jaz, marsikdo se pa na tihem boji — glasno se pa niti ne upa več reči — ali nas ne bo po sličnem pokretu bolela glava. — No, ne vzemimo pretragično: upajmo, da tudi tozadevno vskali le zdravo zrno! — Dočelnikom pa, ki bi eventualno utegnili najti v titulošu »upravitelj« celo nekaj privlačnejšega, pa bi upal povedati še to, da je vsak boljši šef davkarije celo »nadupravitelj«, kar bo v reprezentanci šolskega upravitelja le zastopajalo. Zato pa: naj obvelja še tupatam tudi kaj, kar nam je zapustila »stara« Avstrija, četudi le slaba mati, pa ne pardon — zato, ker je od slabe matere Avstrije, temveč samo, ker je prav.

Šegula.

Splošne vesti.

ZA PRAVICO POROČENIH UČITE-LJIC NA DEŽELI!

Listi so prinesli vest, da se je finančni minister izrekel za to, da ostane za sedaj pri njegovem načrtu in naj dobivajo za enkrat polne draginjske doklade vsaj učiteljice v mestih. Službujem v neposredni bližini mesta. Na trg imam deset minut. Dobivam vse potrebščine iz mesta, ker v naših trgovinah ne dobim vsega, ali pa je cena pri nekaterih predmetih — višja! Zato pa imam polo-

vico draginjskih doklad III. razreda, ker je moj mož tudi učitelj in ker stoji šolsko poslopje izven mestne meje. Delo imam isto, da ne rečem večje, ker je deca v predmestju s tovarnami navadno še bolj razposajena in slabše vzgojena od one v mestu. Za prazno stanovanje z dvema sobama plačujem 70 Din mesečno; torej tudi nič manj kakor v mestu. Tovarišice pa, ki so nameščene v mestu, hodijo na isti trg, v iste trgovine in v isto »Zadrugo«, naj dobivajo po mnenju gospoda ministra cele draginjske doklade II. razreda — v še večjih mestih celo I. razreda. Ne zavidam jih, povdarjam pa, da tlači nas podeželanke, ravno tako življenska peza, da imamo isto izobrazbo in isto delo!! Če imajo res »le nekoliko razpoložljivih sredstev«, naj nas vse poročene učiteljice začasno enako uvrstijo recimo v III. draginjski razred s celimi dokladami in to tudi one, ki imajo trgovca, advokata, bančnika ali celo — verižnika ter živijo v mestih II. ali I. razreda. Na ta način bi se zaenkrat odstranila vsaj delno krivica! Mislim, da bi bile gospe tovarišice poročene z netovariši, ki so navadno gnotno boljše stuirate, le malo prizadete, nam pa bi bilo zelo pomagano!! Pozneje pa, ko bodo »sredstva na razpolago«, naj bi se še s tem prizadetim — krivica popravi! Vsa društva pa pozivam, da naj sklepajo v tem zmislu resolucije ter jih pošljejo naši organizaciji. Ne mirujmo da ne bomo — mogoče že v kratkem — zopet presenečene.

Podeželanka.

— Izplačilo razlike od oktobra. Iz Beograda poročajo, da o izplačilu razlike od oktobra naprej še vedno ni nikake odločbe. Meročajni krogi se izgovarjajo, da še niso dobili podatkov o efektu izplačila novih poviškov, pri čemer se posebno izgovarjajo na Split in Sarajevo. Zavlačevanje izplačila je vsekakor velika krivica za uradništvo, ker ima uradništvo zakonito pravico do izplačila razlike med starimi in novimi plačami od 1. oktobra 1923 do 1. maja 1924, o čemer ni nikakega dvoma. Izgovor glede kreditov drži malo, ker so bili stomilijonski krediti odobreni za izplačilo novih plač za oktober, november in december. Pozivamo vse vplivne kroge, da smatrajo izplačilo teh razlik kot zelo nujno in napno vse sile, da se to izvede v zmislu zakona.

— Draginjske doklade za upokojenje. Naši upokojenici trpe pomanjkanje, komisija za ureditev nove draginjske uredbe za upokojenje pa z neverjetno indolenco zavlačuje to delo. Krediti so že dovoljeni in bi morali biti že zdavna izplačani, vendar izplačila ni in ni. Ob dvanaesti uri kličemo vladnim krogom in strankam: rešite upokojenje moralne in materialne bede in dajte jim, kar jim

LISTEK.

RUDOLF MENCIN:

Pedagoški zbornik in njegov kritik.

(Dalje.)

Nas mora predvsem zanimati problem pedagogike kot avtonomne vede. V obilici filozofskih, psiholoških, socioloških, pravnih, etičnih, gospodarskih in drugih problemov, ki stoje v bolj ali manj vidnem odnosu do vzgoje in pedagogike in ki jih vsak dan srečavamo (koliko se je zadnje dni pisalo o Kantu in njegovi etiki!), ne nahaja lajk nobene zanesljive orientacije. Zato občutimo potrebo po vedi, ki bi z zrelišča vzgojne misli podajala celoten pogled na svet in nam bila zanesljiv vodnik v zapletenih problemih in pojavih, ki so v zvezi z vzgojo — z vzgojo v širokem in najširšem smislu besede kot prafunkciji življenja, kot konstitutivnem činitelju duhovnega razvoja, z vzgojo, ki deluje v zajednici ravno tako nezavestno kot zavestno in od

katere pomeni šolstvo samo vrhni del zavestnega delovanja.

Odvsnosti pedagogike od drugih ved, ki jih komaj površno ali sploh ne poznamo, je menda pripisati, da vlada med nami precejšnja nejasnost v osnovnih pojmih pedagogike, da vse povprek istovetimo pedagoške, psihološke, didaktične probleme, da razpravljajo o pedagogiki mislimo skoraj edino le na šolo, na pedagoško tehnologijo, da nimamo nobenega zanesljivega merila za ocenjevanje raznih reformnih predlogov in teženj, da smatramo didaktične in metodične probleme in načela kot osnovne probleme in normativna načela pedagogike. Nikakor ne mislim zmanjševati ali omalovaževati pomena raznih reform za šolo, a tu govorim o pedagogiki kot vedi in o potrebi, da imamo nek višji kriterij za presojo teh reform.

Herbartova znanstvena (!) pedagogika, ki je končala v formalizmu, metodizmu in psihologizmu, nam ni mogla nikdar biti resen vodnik v velikih življenskih problemih vzgoje, ona nas je preje odvrčala od študija sistematične pedagogike. Sijajne vzgledne vzgojne modrosti in umetnosti so nam nudili v obilju veliki pedagogi-praktiki, za orien-

tacijo v velikih problemih socialnega življenja smo se zatekali k sociologiji, izgradnji racionalnih metod je služila psihologija, cilje pa smo si stavili — v kolikor nam niso bili diktirani — po svojem okusu, življenskem in svetovnem nazoru, najmanj smo se zatekali po nje k etiki in očičeljni filozofiji. Odpor proti intelektualizmu in formalizmu ni nikoli prenehal in je rodil v področju šolstva vedno nova reformna gibanja, izzvenevajoča v zahtevi, da bodi otroška duša, otroška narava izhodišče vsemu vzgojnemu in didaktičnemu delovanju, rodil je načelo samodelavnosti otroka, zahtevo po enotni, delovni, produktivni šoli i. dr. A vse te zahteve, reforme, ti problemi se sučejo koncem koncev le okoli pouka, so periferični problemi pedagogike, dasi so za nas učitelje-praktike pomembni, in z njimi se nismo približali centralnim in osnovnim problemom pedagogike, nismo dobili zanesljivega vodnika na obširnem polju vzgojnih problemov, nesigurnost je ostala in ne vemo, če ne bomo marsikaj, kar danes povečujemo in proglašamo kot evangelij, nemara jutri že pobijali. (Najmanj je misliti, da bi eksperimentalna psihologija, ki se je razvila v obširno vedo in na omejenem področju doseza za

presojo gotovih sposobnosti in lastnosti razvijajočega se duha, dragocene rezultate, s svojimi metodami kdaj prodrli do globin človeške duše in nam mogla dati ključ do njenih misterijev. Njej prepuščati zadnje besede v šoli, bi pomenilo šolsko življenje do skrajnosti zracionalizirati.)

Pogrešamo samosvojo, na lastni filozofski osnovi zgrajeno pedagoško vedo, ki bi z zrelišča svoje osnovne ideje osvetljevala vse velike probleme življenja, nam tolmačila smisel vzgoje in njeno življensko funkcijo v zajednici, glavne dinamične sile razvoja. Pač je tako avtonomna pedagogika že v nastoji — te moje misli kajpada niso izvirne — a se bori še za priznanje.

Čemu vsa ta modrovanja? Ker se Čibejev ne odpravlja z metodično-kritičnimi nasveti in ker pričakujem od njega še zrejših del, v drugo pa, ker hočem kot lajk podčrtati, kar velja menda v znanstvenem svetu kot po sebi umevno, da se noben pravi znanstvenik ne loti samostojnega obravnavanja splošnih, to je osnovnih pojmov in problemov svoje vede, preden se ni za to usposobil z globokim študijem predmeta in preden se ni